Таким чином, воєнні дії створюють додаткові перешкоди для реалізації та дотримання прав дитини. Водночас національне законодавство України й міжнародні правові норми передбачають відповідні засоби захисту. Основним завданням держави та суспільства залишається забезпечення ефективного застосування цих механізмів, щоб кожна дитина мала можливість перебувати в безпечному середовищі, здобувати освіту та отримувати необхідну допомогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. UNICEF. More than a third of Ukraine's children remain displaced four years into war – UNICEF. 17.02.2026. URL: https://www.unicef.org/press-releases/more-third-ukraines-children-remain-displaced-four-years-war-unicef
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. ЮНІСЕФ. URL: https://www.unicef.org/ukraine/documents/convention-full
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
4. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text

Юхимець К.Р., здобувач
Науковий керівник: Карпунець В.Д.,
асистент кафедри права, публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

РЕФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ

Вже декілька років Україна перебуває у надскладному суспільно політичному та економічному становищі, спершу пандемія коронавірусної хвороби, а потім повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави, змусили українське суспільство опинитися у новій реальності, наповненій цілою низкою над складних загроз та викликів, протистояння яким без перебільшення пов'язане із виживанням української держави як такої. Однак навіть у таких надважких умовах в нашій країні продовжують відбуватися зміни і перетворення, спрямовані на розбудову української державності на правових засадах, розвиток інститутів демократії, зміцнення та належну реалізації гарантій прав і свобод людини та громадянина. Серед інших систем та інститутів держави, що наразі перебувають у стані реформування, є й вітчизняна пенітенціарна система, завдання та функції якої виконують Державна кримінально-виконавча служба України та уповноважені органи пробації. До кола низки пороблених питань, які потребують розв'язання на шляху удосконалення якості та ефективності організації й функціонування пенітенціарної системи належить кадрове забезпечення. На даному боці реформування пенітенціарної системи акцентовано увагу і в Стратегії та операційному плані реалізації цієї реформи, зокрема у них йдеться про «кадровий голод» та про пряму залежність показників якості й ефективності діяльності пенітенціарної системи від стану її кадрового забезпечення, про недосконалі форми і методи підготовки, мотивації та заохочення персоналу тощо [3, с. 166].

Важливе місце у процесі реформування пенітенціарної системи посідає Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року №1153-р. Документ визначає головні напрями модернізації пенітенціарної системи, серед яких одним із пріоритетних напрямів є вдосконалення кадрового забезпечення. Виконання визначених Стратегією завдань спрямоване на розвиток професійних компетентностей персоналу, удосконалення його підготовки та створення належних умов. Важливою засадою реформування є наближення роботи пенітенціарної системи до європейських стандартів у контексті захисту прав та свобод людини та професійної діяльності [2].

Реформування пенітенціарної системи спрямоване на поступову зміну підходів не лише до виконання кримінальних покарань, а й до організації роботи персоналу. Європейський вектор розвитку Державної кримінально-виконавчої служби України вимагає необхідність підвищення професійної компетентності працівників, підвищення рівня професійної підготовки. Відповідно до цього є доцільним порівняння традиційної моделі кадрового забезпечення з сучасними підходами, які ґрунтуються на європейських стандартах.

Значним напрямом вдосконалення пенітенціарної системи України є її наближення до європейських стандартів. Особливу роль у цьому процесі відіграють Європейські пенітенціарні правила, які пояснюють, як має функціонувати пенітенціарна система і визначаються вимоги до персоналу.

Питання кадрового забезпечення, реформування та управління персоналом висвітлені в Частині V (Part V) Європейських пенітенціарних правил, яка має назву «Управління та персонал» (Management and staff). Робота в пенітенціарних установах визнається важливою державною службою. Персонал повинен мати належний правовий та соціальний статус, який гарантує стабільність зайнятості та захист прав. Також у коментарях зазначається, що низька заробітна плата і низький суспільний статус професії заважають якісному реформуванню. Якщо ж говорити саме про професійний відбір(кадрове забезпечення), то воно регулюється правилом 76, тобто має базуватися на високих особистих і професійних якостях і прийом на роботу має здійснюватися без будь-якої дискримінації. Особлива увага приділяється підготовці новоприбулих працівників, які перед початком виконання службових обов'язків повинні пройти загальну та спеціальну підготовку, а пізніше система повинна забезпечувати регулярні курси підвищення кваліфікації, на яких буде вивчення міжнародних стандартів, поваги до людської гідності затриманих, протидії катуванням та навичок деескалації конфліктів. Одним із головних аспектів ефективного управління пенітенціарними установами є професійне та належне керівництво. В правилах зазначено, що директори в'язниць повинні призначатися на повну ставку, мати відповідну профільну кваліфікацію та сучасні навички управління людськими ресурсами, приділяючи увагу не лише військовій та дисциплінарній підготовці. Водночас, поряд із вимогами до керівників, встановлюються відповідні професійні вимоги і до персоналу пенітенціарних установ, зокрема щодо рівня володіння мовою, якою розмовляє більшість ув'язнених, для забезпечення ефективної комунікації та підтримання безпечного внутрішнього правопорядку без застосування надмірного насильства [1].

Проаналізувавши стратегічні документи та практичні заходи можна виділити головні тенденції реформування кримінально-виконавчої системи України: гуманітаризація, цифровізація, вдосконалення менеджементу, нарощування безпекових спроможностей, набуття професійної компетентності. Їх реалізація потребує поєднання євроінтеграційного вектора із чинниками, зумовленими воєнним станом, а також закріплення в нормативно-правовій базі й застосування дієвих механізмів на практиці. З урахуванням викладеного пропонуємо: 1) закріпити в профільному законодавстві вимоги до добору персоналу, засновані на особистих і професійних якостях та недискримінації; 2) запровадити обов'язкове регулярне підвищення кваліфікації з міжнародних стандартів, протидії катуванню та деескалації; 3) підвищити рівень матеріального забезпечення й соціального статусу працівників; 4) встановити для керівників установ вимоги щодо управлінської кваліфікації. Отже, кадрове забезпечення ДКВС України становить не лише комплекс управлінських рішень, а систему яка охоплює освітньо-виховні, політико-правові, організаційно-управлінські, наукові, та інші складники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. European Prison Rules. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2006. 132 p. URL: https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ae (дата звернення: 08.10.2026).

2. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках. Розпорядження Кабінету Міністрів України, Стратегія, План від 16.12.2022 №1153-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text (дата звернення 08.10.2026).

3. Свердлін К.Ю. Перспективні напрямки удосконалення та розвитку кадрового забезпечення державної кримінально-виконавчої служби України. Проблеми сучасної поліцеїстики. 2024. Вінниця. С. 166 – 168.

Ярова Р.О., здобувач
Науковий керівник: Ліщук О. В.,
старший викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державний торговельно-економічний університет

ПРАВНИК ЯК ГАРАНТ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Цифровізація цивільного судочинства є ключовим напрямом еволюції сучасної системи правосуддя, оскільки вона сприяє впровадженню електронних ресурсів, сприяє дистанційній взаємодії учасників процесу та спрощує доступ до судових процедур. Доступ до судової системи є важливою гарантією дотримання права особи на захист у суді, як це визначено у статті 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1]. Таким чином, важливою стає роль правника, який сприяє ефективному використанню процесуальних прав особи, допомагає залучати цифрові інструменти для цивільного судочинства та забезпечує належний захист її інтересів у судовому процесі.

Цифровізація цивільного судочинства означає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення правосуддя та забезпечення електронної взаємодії суду з учасниками процесу. Відповідно до ч. 1 ст. 14 Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України), у судах діє Єдина судова інформаційно-комунікаційна система (далі - ЄСІТС) [2]. Ч. 4 ст. 14 кодексу визначає, що ЄСІТС, зокрема, забезпечує обмін документами в електронній формі між судами та учасниками судового процесу, а також надає можливість участі у судових засіданнях через відеоконференцію [2]. Згідно з ч. 5 ст. 14, особи мають можливість зареєструвати електронні кабінети в ЄСІТС, що дозволяє електронну взаємодію з судом [2]. Додатково, ч. 6 ст. 14 передбачає подання процесуальних та інших документів, а також вчинення процесуальних дій в електронній формі завдяки використанню ЄСІТС [2]. Аналізуючи положення національного законодавства, можна зазначити, що цифрові інструменти надають учасникам цивільного процесу змогу подавати документи онлайн, отримувати процесуальні документи в електронному вигляді та брати участь у судових засіданнях за допомогою відеозв'язку. Їх використання може скоротити час обміну документами, зменшити потребу у особистих візитах до суду та забезпечити більш зручну взаємодію з судом. Отже, цифровізація цивільного судочинства розширює можливості реалізації процесуальних прав учасників та відіграє важливу роль у забезпеченні доступу до правосуддя.

В умовах цифрових перетворень у сфері цивільного судочинства особливо важливою стає роль правника у забезпеченні можливості особи повністю реалізувати свої процесуальні права. Правова допомога включає консультації щодо використання електронних сервісів суду, роботу з електронним кабінетом, процедуру подання процесуальних документів та участь у судових засіданнях у форматі відеоконференцій. Відповідно до ст. 59 Конституції України, кожен має право на професійну правову допомогу [3]. Згідно зі ст. 15 ЦПК України учасники справи можуть скористатися правничою підтримкою [1]. Практична діяльність правника також полягає в підготовці процесуальних документів із дотриманням встановлених законом вимог та їх поданні в електронній формі до суду. Згідно з ч. 6 ст. 14 ЦПК України, особи мають змогу здійснювати процесуальні дії в електронному форматі через ЄСІТС [2]. На думку науковця О. Б. Гнатів, цифровізація адвокатської діяльності